

<http://doi.org/10.22133/mtlj.2025.506322.1439>

Examining the Limitations of Transferring Letter of Credits Compared to Checks with a Look at the Practical Considerations of Transferring Checks in the Central Bank's Electronic Systems

Rasoul Bahrampouri^{1*} , Samaneh Malaklou²

¹ Assistant Prof., Department of Private Law, Faculty of Law, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

² MA. in Oil and Gas Law, Faculty of Law, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

Article Info

Original Article

Received:

12-02-2025

Accepted:

31-05-2025

Keywords:

Documentary Credit
Check
Transferability
Principle of Autonomy
Principle of
Independence of
Signatures

Abstract

"Letters of credit" as the main means of payment in international trade and "checks" as the main means of payment in domestic trade have fundamental differences in the description of "transferability". In documentary credits, the principle is that it is not transferable to a third party unless it is specified that it is "transferable"; however, in a check, the principle is that it is transferable unless it is specified otherwise. Even in a situation where a documentary credit is issued as "transferable", the possibility of multiple transfers is fundamentally different from a check. In a transferable letter of credit, the beneficiary has the possibility of transferring it longitudinally to the second beneficiary only once, and the second beneficiary does not have the right to transfer it to any person (other than the first beneficiary); however, in a check, its longitudinal transfer is not limited and the check can be transferred longitudinally to subsequent and multiple beneficiaries. In a transferable letter of credit, its partial (transverse) transfer is not limited, and the primary beneficiary can transfer the letter of credit in part to several persons (as secondary beneficiaries), but in a check, due to the impossibility of tearing the paper sheet of the check, it is not possible to transfer it in part. In the recent amendments to the Check Issuance Law in 1397 and 1400 and the necessity of registering checks in the Central Bank's electronic systems, the issue of "the possibility of revoking the transferability of checks" and also "the impossibility of transferring checks in part" has undergone fundamental changes, and in this regard, there are serious considerations in practice that affect the rights of the issuer and holder of checks. This article examines in an analytical-descriptive manner the limitations of transferring documentary credits compared to checks, looking at the practical considerations of transferring checks in the Central Bank's electronic systems, and proposes a solution to overcome the existing challenges.

*Corresponding author

e-mail: r.bahrampoori@usc.ac.ir

How to Cite:

Bahrampouri, R., & Malaklou, S. (2026). Examining the Limitations of Transferring Letter of Credits Compared to Checks with a Look at the Practical Considerations of Transferring Checks in the Central Bank's Electronic Systems. *Modern Technologies Law*, 7(13), 107-126.

Published by University of Science and Culture <https://www.usc.ac.ir>

Online ISSN: 2783-3836

1. Introduction

One of the fundamental features of negotiable instruments, including checks, is their transferability, which occurs through endorsement. In other words, they are transferable. This feature is so essential in negotiable instruments that it is considered the heart of commercial document law. The principle of speed in commerce also necessitates the transferability of checks, allowing merchants to transfer a check in their possession to another party via endorsement without needing to collect payment or issue a new document.

Furthermore, there is no limit to the number of transfers a check can undergo. A check can be transferred multiple times through "longitudinal transfer" (transfer of all rights arising from the instrument to the transferee), with all such transfers being valid and legally effective. Regarding "lateral transfer" (partial transfer of rights arising from the instrument), while there is no explicit legal prohibition, practical limitations arise because the obligations under negotiable instruments are tied to the document itself. Since it is impossible to split a negotiable instrument and deliver parts to different transferees, lateral transfer faces practical constraints. However, these dynamics differ in the context of electronic check transfers within the Central Bank's systems, which will be discussed in this article. Article 11 of the 1930 Geneva Convention explicitly affirms the transferability of negotiable instruments, stating: "Every bill of exchange, even if not expressly drawn to order, may be transferred by endorsement".

In contrast, the transferability of letters of credit (L/Cs) differs somewhat from that of negotiable instruments like checks. Unlike negotiable instruments, the default rule for L/Cs is non-transferability unless they are explicitly designated as transferable. This principle is codified in Article 38 (b) of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP), which states: "A transferable credit is one that expressly designates itself as transferable. A transferable credit may be made available in whole or in part to another beneficiary (second beneficiary) at the request of the original beneficiary." Similarly, Section 5-112(a) of the U.S. Uniform Commercial Code (UCC) presumes L/Cs to be non-transferable unless otherwise specified. The official commentary to this section explains that the non-transferability of L/Cs is a traditional and fundamental rule designed to protect the applicant's rights.

The innovative aspect of this article lies in its analysis of the limitations governing check transfers compared to those for L/Cs, examining both longitudinal and lateral transfers. Some limitations stem from party intent, others from legal provisions, and still others from practical considerations. By analyzing the formalism inherent in negotiable instruments, this study seeks to interpret and explain the constraints on electronic check transfers within the Central Bank's systems in a way that balances the underlying rationale of these rules with the demands of commercial relations, transaction speed, and security—key objectives of negotiable instrument law.

This article aims to identify existing limitations and propose solutions to enhance the transferability of checks in the Central Bank's electronic systems, contrasting them with the transferability of L/Cs. The goal is threefold: (1) to inform commercial actors of their rights and obligations, (2) to provide adjudicators with a comprehensive perspective on disputes in this area, and (3) to help policymakers (e.g., the Central Bank) recognize existing gaps and opportunities for improvement. Accordingly, the article examines the limitations on transferring L/Cs and checks, analyzing exceptions in light of practical considerations related to electronic check registration. It then compares the legal effects of transferring L/Cs and checks, exploring the practical implications and requirements in each case.

2. Methodology

This research is an applied study, and the methodology used in the article is analytical-descriptive. Its primary objective is to analyze and critique existing opinions and perspectives regarding the requirements related to the transferability of checks and letters of credit. In this article, through an analytical-descriptive approach and a deeper examination of legal and comparative foundations, the problems and shortcomings in Iranian laws and regulations, as well as the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600), are identified and challenged.

In addition to critique and analysis, this study seeks to theorize and reform existing perspectives on the transferability of checks within the electronic systems of the Central Bank of Iran. The data collection method for this article is library-based. In the library research section, data has been gathered from various sources, including books, scholarly articles, theses, judicial rulings, and relevant laws and regulations.

3. Results and Discussion

Regarding the lateral (partial) transfer of negotiable instruments, practical limitations exist due to the impossibility of splitting the instrument. Lateral transfer refers to a scenario where the holder of a negotiable instrument transfers only a portion of the instrument to another party while retaining the remainder or transfers the entire instrument to two or more persons. Given the formalism governing negotiable instruments and the fact that the obligations under such instruments are embedded in the document itself, while no legal restriction explicitly prohibits transferring the instrument to multiple parties, practical constraints arise because the instrument cannot be physically divided. This renders such transfers unworkable in practice.

The situation differs for checks issued through the Central Bank's electronic system. On one hand, this system allows a check to be transferred to multiple parties by adding the names of additional transferees. On the other hand, as explicitly stated in the system and in line with the definitive practice of banks under the Check Issuance Law, the holder's ability to collect payment remains contingent upon presenting the physical (paper) check to the drawee bank. This creates a practical conflict: in cases where a check is electronically transferred to multiple parties, the single paper check (which cannot be split) must be held by one party. The transferee registered in the system, but who is not in possession of the paper check, faces uncertainty when claiming payment from the bank. Such a transferee can only receive payment if the holder possessing the paper check has already presented it to the bank and collected the funds. In this scenario, payment is possible due to the existence of the paper check. Conversely, if the holder of the paper check fails to act, the other transferee(s) will likewise be unable to claim payment.

4. Conclusions and Future Research

The presented analysis reveals fundamental differences between letters of credit and negotiable instruments (particularly checks) regarding their transferability. For negotiable instruments, transferability is the default rule, whereas letters of credit are presumed non-transferable unless expressly designated otherwise. Even when a letter of credit is made transferable, its transfer mechanism differs significantly from that of negotiable instruments.

Key distinctions include:

A) Longitudinal Transfer: Negotiable instruments can be transferred multiple times (e.g., from Holder 2 to Holder 3, then Holder 4, etc.). Transferable letters of credit permit only a single longitudinal transfer; the second beneficiary cannot further transfer the L/C.

B) Lateral Transfer: Partial transfers face practical limitations for negotiable instruments due to their indivisible nature. Transferable L/Cs allow unrestricted partial transfers to multiple beneficiaries.

C) Electronic Checks in Iran's Central Bank System: Unlike traditional checks, electronic checks are perpetually transferable within the system, even if the paper version states otherwise. Under Article 21-bis (Note 1) of the amended Check Issuance Law (2021), electronic records supersede paper endorsements. While lateral transfer to multiple parties is technically possible, only the holder possessing the physical check can claim payment, creating operational conflicts for non-possessing transferees.

D) Abstract Nature and Signature Independence: Both instruments feature abstractness and signature autonomy, but:

- L/Cs exhibit stronger abstractness (defensible against all claims except fraud).
- Checks demonstrate broader application of signature independence.

Recommendations:

A) System Modifications:

Introduce an option for issuers to lock transferability in the electronic system, with holder consent upon acceptance. Amend Article 21-bis to require identification of the physical check holder when multiple transferees exist, exempting others from presenting the paper instrument.

B) Balancing Efficiency:

- Implement reforms without excessive bureaucracy.
- Streamline system capabilities for quick issuance/transfer.
- Preserve checks' core function as rapid payment tools.
- Avoid procedural complexities that could hinder commercial speed.

<http://doi.org/10.22133/mtlj.2025.506322.1439>

بررسی محدودیت های انتقال اعتبارات اسنادی در مقایسه با چک با نگاهی بر ملاحظات عملی انتقال چک در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی

رسول بهرامپوری^۱، سمانه ملکلو^۲

^۱ استادیار، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق نفت و گاز، دانشکده حقوق، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
مقاله پژوهشی	
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۴	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۰	
واژگان کلیدی: اعتبار اسنادی چک قابلیت انتقال وصف تجریدی اصل استقلال امضاها	«اعتبار اسنادی» به منزله اصلی ترین ابزار پرداخت در تجارت بین المللی و «چک» به منزله اصلی ترین ابزار پرداخت در تجارت داخلی، در وصف «قابلیت انتقال»، با یکدیگر تفاوت های اساسی دارند. در اعتبارات اسنادی، اصل بر آن است که قابل انتقال به شخص ثالث نیست؛ مگر آن که «قابل انتقال بودن» آن تصریح شود؛ اما در چک، اصل بر قابل انتقال بودن آن است؛ مگر آن که خلاف آن تصریح شود. حتی در وضعیتی که اعتبار اسنادی به صورت «قابل انتقال» صادر می شود نیز امکان انتقال های متعدد آن با چک تفاوت های بنیادین دارد. در اعتبار اسنادی قابل انتقال، ذی نفع صرفاً یک بار به صورت طولی امکان انتقال آن به ذی نفع دوم را دارد و ذی نفع دوم حق انتقال آن به هیچ شخصی (غیر از ذی نفع اول) را ندارد؛ اما در چک، انتقال طولی آن با محدودیتی مواجه نیست و چک به صورت طولی قابل انتقال به ایادی متعاقب و متعدد است. در اعتبار اسنادی قابل انتقال، انتقال جزئی (عرضی) آن با محدودیت مواجه نبوده و ذی نفع نخست می تواند اعتبار اسنادی را به صورت جزئی به چند شخص (به عنوان ذی نفعان دوم) منتقل کند؛ اما در چک، به سبب عدم امکان چندپاره شدن برگ کاغذی چک، امکان انتقال آن به صورت جزئی فراهم نیست. در اصلاحات اخیر، قانون صدور چک در سال های ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰ و لزوم ثبت چک در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی، موضوع «امکان سلب قابلیت انتقال چک» و همچنین «عدم امکان انتقال چک به صورت جزئی» با تحولاتی اساسی روبه رو شده و از این حیث، ملاحظات جدی در عمل وجود دارد که حقوق صادرکننده و دارنده چک را تحت تأثیر قرار می دهد. این مقاله به شیوه تحلیلی - توصیفی، محدودیت های انتقال اعتبارات اسنادی در مقایسه با چک را با نگاهی بر ملاحظات عملی انتقال چک در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی بررسی کرده و راهکار رفع چالش های موجود را پیشنهاد می دهد.
*نویسنده مسئول رایانامه: r.bahrampoori@usc.ac.ir	

نحوه استناددهی:

بهرامپوری، رسول، و ملکلو، سمانه (۱۴۰۵). بررسی محدودیت های انتقال اعتبارات اسنادی در مقایسه با چک با نگاهی بر ملاحظات عملی انتقال چک در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی، حقوق فناوری های نوین، ۷(۱۳)، ۱۰۷-۱۲۶.

ناشر: دانشگاه علم و فرهنگ <https://www.usc.ac.ir>

شاپای الکترونیکی: ۲۷۸۳-۳۸۳۶

مقدمه

یکی از ویژگی‌های اسناد تجاری خاص، از جمله چک، قابلیت انتقال این اسناد است که با ظهورنویسی یا قبض و اقباض منتقل شده و به عبارت بهتر، قابل مبادله هستند. این ویژگی در اسناد تجاری خاص تا حدی اساسی است که آن را همانند قلب حقوق اسناد تجاری تلقی می‌کنند (Rogers, 2012, p. 29). اصل سرعت در تجارت نیز اقتضای قابل انتقال بودن چک را داشته و این وصف موجب می‌شود که تجار چکی را که در اختیار دارند، بدون آن‌که نیاز به وصول آن و صدور سند جدیدی از جانب خود باشد، با ظهورنویسی به شخص دیگری انتقال دهند (Goldman & Sigismund, 2013, p. 371). همچنین تعداد نقل و انتقال در چک هیچ محدودیتی ندارد و یک چک به صورت طولی (انتقال کلیه حقوق ناشی از سند تجاری به منتقل‌الیه) می‌تواند به صورت مکرر منتقل شود و تمامی این انتقال‌ها معتبر و موجد اثر است (Kuchhal, 2014, p. 457). درخصوص انتقال عرضی (انتقال بخشی از حقوق ناشی از سند تجاری به منتقل‌الیه) اگرچه منع قانونی در این زمینه مشاهده نمی‌شود؛ اما با توجه به این‌که تعهدات ناشی از اسناد تجاری مبتنی بر خود سند است و با انتقال جزئی از حقوق ناشی از سند تجاری، امکان چندپاره کردن سند تجاری و تسلیم آن به منتقل‌الیه وجود ندارد، انتقال عرضی آن در عمل با محدودیت مواجه است؛ البته درخصوص انتقال چک در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی، این مقتضیات به شکل دیگری نمایان می‌شود که در این مقاله به آن پرداخته خواهد شد. ماده ۱۱ کنوانسیون ۱۹۳۰ ژنو نیز اصل قابل انتقال بودن اسناد تجاری را تصریح می‌کند. این ماده بیان می‌دارد: «هر برات، حتی اگر صراحتاً به حواله‌کرد شخصی صادر نشده باشد، قابل انتقال به وسیله ظهورنویسی است.»

در اعتبارات اسنادی، وصف قابل انتقال به غیر بودن تاحدودی از اسناد تجاری به مفهوم خاص، از جمله چک، متفاوت است. در این ابزار پرداخت، برعکس اسناد تجاری به مفهوم خاص، اصل بر آن است که اعتبار اسنادی غیرقابل انتقال است و صرفاً در صورتی که قابل انتقال بودن آن تصریح شده باشد، قابل انتقال می‌شود (Carr & Stone, 2013, p. 457). اصل غیرقابل انتقال بودن اعتبار اسنادی در بند «b» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»^۱ تصریح شده است. این بند بیان می‌دارد: «اعتبار قابل انتقال یعنی اعتباری که قابل انتقال بودن آن مشخصاً در اعتبار ذکر شود. اعتبار قابل انتقال ممکن است بنا به درخواست ذی‌نفع (ذی‌نفع اول) کلاً یا جزئاً در اختیار ذی‌نفع دیگر (ذی‌نفع دوم) قرار گیرد.» در «قانون متحدالشکل تجارت آمریکا»^۲ نیز در بند (a) ماده ۵-۱۱۲ اصل بر غیرقابل انتقال بودن اعتبار اسنادی بوده؛ اما غیرقابل انتقال بودن اعتبار، مقتضای ذات آن نبوده، بلکه مقتضای اطلاق آن است و در صورت تصریح قابل انتقال بودن اعتبار، ذی‌نفع می‌تواند آن را به شخص ثالثی منتقل کند و در شرح رسمی این ماده، اصل غیرقابل انتقال بودن اعتبار اسنادی، از احکام سنتی و اساسی اعتبار اسنادی برای حفظ حقوق متقاضی بیان شده است (Mann & Warren, 2019, p. 336).

جنبه نوآورانه مقاله حاضر، تبیین محدودیت‌های ناظر بر انتقال چک در مقایسه با محدودیت‌های انتقال اعتبارات اسنادی است. این محدودیت‌ها درخصوص انتقال‌های طولی و عرضی هر دو ابزار پرداخت، بررسی شده که برخی از آن‌ها مبتنی بر اراده، برخی مبتنی بر قانون و برخی دیگر ناشی از ملاحظات عملی هستند. با نگاهی بر شکل‌گرایی^۳ حاکم بر اسناد تجاری، سعی شده است که محدودیت‌های ناشی از انتقال چک در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی به‌نحو تبیین و تفسیر شود که از یک‌سو، فلسفه وضع این قواعد ملحوظ نظر قرار داده شده و از سوی دیگر، مقتضیات روابط تجاری و سرعت و امنیت معاملات، که قواعد ناظر بر اسناد تجاری همواره در پی تحقق آن‌ها بوده‌اند، رعایت شود. این مقاله در پی بررسی محدودیت‌های موجود و ارائه راهکارهایی برای بهبود شرایط انتقال‌پذیری چک در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی در مقایسه با وضعیت انتقال‌پذیری اعتبارات اسنادی است تا از یک‌سو، فعالان تجاری نسبت به حقوق و تکالیف خود در این خصوص

1. Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600)

2. Uniform Commercial Code

3. Formalism

آگاهی یافته و از سوی دیگر، مراجع رسیدگی‌کننده به دعاوی، نگاهی جامع به موضوع داشته باشند و علاوه بر آن، عوامل اجرایی (نظیر بانک مرکزی) نیز نسبت به نواقص موجود و امکان بهبود شرایط، درک کافی و شایسته‌ای داشته باشند. براین اساس، در این مقاله نخست محدودیت‌های انتقال اعتبارات اسنادی و چک بررسی شده و استثنائات وارده بر این محدودیت‌ها، با نگاهی بر ملاحظات عملی ثبت چک در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی، تحلیل می‌شود. سپس آثار انتقال اعتبارات اسنادی و چک در مقایسه با یکدیگر بیان شده و مقتضیات و ملاحظات عملی در این خصوص بررسی می‌شود.

۱. محدودیت‌های انتقال اعتبارات اسنادی

انتقال اعتبار اسنادی را می‌توان عملی حقوقی دانست که به موجب آن، هر دو جزء اصلی رابطه‌ی ذی‌نفع و بانک صادرکننده توسط ذی‌نفع به شخص ثالثی منتقل شود. این دو جزء عبارت‌اند از: الف) مالکیت طلب موضوع اعتبار اسنادی؛ ب) تکلیف تهیه و ارائه اسناد. با انتقال اعتبار اسنادی توسط ذی‌نفع، وی از این رابطه خارج می‌شود و منتقل‌الیه (ذی‌نفع دوم) در مقام قائم‌مقام ذی‌نفع نخست، در رابطه با بانک قرار گرفته و کلیه حقوق و تعهدات ذی‌نفع اول به وی انتقال می‌یابد (Bana niasari, 2016, p. 701). در این بند، محدودیت‌های ناظر بر انتقال اعتبارات اسنادی بررسی خواهد شد.

۱-۱. اصل عدم قابلیت انتقال اعتبار اسنادی به اشخاص ثالث

در اعتبارات اسنادی، برخلاف چک، اصل بر این است که اعتبار اسنادی غیرقابل انتقال باشد و فقط در صورتی قابل انتقال است که صراحتاً به این موضوع اشاره شده باشد (Carr & Stone, 2013, p. 457). با وجود اصل غیرقابل انتقال بودن، که یکی از اصول سنتی این ابزار پرداخت به شمار می‌رود، می‌توان برخلاف آن توافق کرد. در زمان گشایش اعتبار اسنادی، اگر بانک صادرکننده به درخواست متقاضی، اعتبار اسنادی قابل انتقال صادر کند، ذی‌نفع می‌تواند با رعایت شرایط اعتبار اسنادی و الزامات ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، آن را منتقل کند.

۱-۲. عدم امکان انتقال طولی اعتبار اسنادی بیش از یک مرتبه

گفتنی است حتی اگر قابل انتقال بودن اعتبار در متن آن تصریح شده باشد نیز اختیار ذی‌نفع در انتقال آن بدون محدودیت نیست. انتقال اعتبار اسنادی به صورت طولی (واگذاری تمام حقوق ناشی از اعتبار به ذی‌نفع دوم) فقط برای یک‌بار امکان‌پذیر است و ذی‌نفع دوم اختیار واگذاری آن را به شخص دیگری ندارد.

درخصوص امکان انتقال عرضی اعتبار اسنادی (انتقال بخشی از حقوق ناشی از اعتبار اسنادی)، در صورت تصریح قابل انتقال بودن اعتبار در آن و همچنین مجاز بودن برداشت تدریجی از اعتبار اسنادی، ذی‌نفع نخست می‌تواند آن را به صورت مکرر به ذی‌نفع‌های دوم واگذار کند. توضیح آن‌که در یک اعتبار اسنادی، ذی‌نفع اول ممکن است اعتبار را در اصطلاح چندپاره کرده و هر پاره از آن را به شخصی منتقل کند که تمامی این اشخاص عنوان «ذی‌نفع دوم» را دارند (Cranston, 2018, p. 539). بند «د» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی» در این خصوص مقرر می‌دارد: «اعتبار می‌تواند به بیش از یک ذی‌نفع دوم منتقل شود، مشروط بر این‌که حمل یا برداشت تدریجی از اعتبار مجاز باشد». بدین ترتیب برای مثال در یک اعتبار اسنادی قابل انتقال، ذی‌نفع می‌تواند ۲۰ درصد آن را به شخص «الف»، ۵ درصد آن را به شخص «ب»، ۳۰ درصد آن را به شخص «ج» منتقل کرده و ۴۵ درصد مالکیت اعتبار را برای خود حفظ کند؛ اما همان‌گونه که بیان شد، هریک از این ذی‌نفعان دوم حق انتقال آن بخش از اعتبار را، که به ایشان منتقل شده، ندارند. براین اساس، اعتبار اسنادی قابل انتقال ممکن است تعداد زیادی ذی‌نفع دوم داشته باشد؛ اما با توجه به عدم امکان انتقال اعتبار اسنادی توسط ذی‌نفع دوم به شخص ثالث، مفهوم ذی‌نفع سوم در اعتبار اسنادی قابل تحقق نیست.

۱-۳. امکان مخالفت بانک صادرکننده با انتقال اعتبار اسنادی قابل انتقال

برخی معتقدند که اخذ رضایت بانک صادر کننده برای انتقال اعتبار اسنادی ضروری است. به باور آن‌ها، حتی اگر اعتبار به صورت قابل انتقال صادر شده باشد، تا زمانی که بانک صادرکننده رضایت خود را اعلام نکند، امکان انتقال وجود ندارد و بانک در این زمینه حق و تودارد (Manavi, 2021, p. 185).

به اعتقاد این دسته از نویسندگان، مطابق بند (a) ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، بانک هیچ گونه تعهدی برای انتقال اعتبار ندارد؛ به جز در حالتی که صراحتاً موافقت خود را اعلام کرده باشد (Hoseini & Eskini, 2014, p. 55). براساس این دیدگاه، انتقال اعتبار علاوه بر قید قابلیت انتقال در متن آن، به رضایت بانک نیز نیاز دارد. این الزام، برای بانک به منظور کنترل فرایند انتقال و شناسایی ذی نفع دوم، تضمینی ایجاد می کند و به آن اجازه می دهد از اجرای صحیح تعهدات مالی و تجاری اطمینان حاصل کند. مقررات دیگری نظیر ماده ۵-۱۱۲ قانون متحدالشکل تجارت آمریکا، ماده ۹ کنوانسیون سازمان ملل درخصوص ضمانت نامه های مستقل و اعتبارات اسنادی قابل انتقال^۱ و همچنین ماده ۶-۰۲ اصول بین المللی اعتبارنامه های تضمینی^۲ نیز به این نکته اشاره کرده اند.

بند (b) ماده ۵-۱۱۲ قانون متحدالشکل تجارت آمریکا، موضوع انتقال یا تخصیص حقوق ناشی از اعتبار را مطرح و تصریح می کند که بانک هیچ تعهدی برای انتقال یا پذیرش ذی نفع جدید ندارد؛ مگر آن که به صراحت با چنین انتقالی موافقت کرده باشد. این ماده، مشابه «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، بر ضرورت رضایت بانک تأکید دارد و به بانک این اختیار را می دهد که تصمیم گیری درخصوص انتقال اعتبار را به بررسی شرایط و صلاحیت ذی نفع دوم منوط کند. این موضوع در پرونده بانک نگارا اندونزی علیه لریزا (۱۹۸۸)^۳ مدنظر قرار گرفته است. حق بانک برای عدم موافقت با انتقال اعتبار در بند «b» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی» با صراحت بیشتری شناسایی شده است. در این ماده آمده است: «از نظر این ماده، اعتبار قابل انتقال یعنی اعتباری که مشخصاً قابل انتقال بودن آن در اعتبار ذکر شود. اعتبار قابل انتقال ممکن است بنا به درخواست ذی نفع (ذی نفع اول) کلاً یا جزئاً در اختیار ذی نفع دیگر (ذی نفع دوم) قرار گیرد.» استفاده از فعل «ممکن است» در این ماده به این معناست که ممکن است بانک با تقاضای ذی نفع اول برای انتقال قرارداد موافقت نکند؛ بنابراین این حق برای بانک محفوظ است که انتقال قرارداد را رد کند (Hoseini & Eskini, 2014, p. 56).

در مقابل دیدگاه مطرح شده، برخی نویسندگان دیدگاه دیگری را نیز مطرح کرده اند با این مضمون که هیچ توجیهی وجود ندارد که اعتبار به صورت قابل انتقال توسط بانک صادرکننده صادر شود و در ادامه، این بانک نسبت به انتقال آن مخالفت کرده و به ذی نفع اختیار انتقال آن را ندهد (Schmitthoff, 1988, p. 462). این رویکرد اگرچه با ظاهر ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی» همخوانی بیشتری دارد، در عمل طرفدار کمتری داشته و نویسندگان حقوقی عمدتاً قائل به حق و توی بانک در انتقال اعتبار اسنادی هستند.

۲. استثنائات وارده بر محدودیت های انتقال اعتبارات اسنادی

باوجود محدودیت های شایان توجه درخصوص امکان انتقال اعتبارات اسنادی، برخی استثنائات بر این محدودیت ها وارد شده و انتقال آن را امکان پذیر کرده است. این موارد در ادامه بررسی خواهد شد.

1. United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit (New York, 1995).

2. International Standby Practices: ISP98.

3. Bank Negara Indonesia 1946 v. Lariza (Singapore) Pte Ltd (1988).

۱-۲. تصریح به قابلیت انتقال در متن اعتبار اسنادی

همان‌گونه که بیان شد، اصل بر غیرقابل انتقال بودن اعتبارات اسنادی است و عدم تصریح قابلیت انتقال به محدودیت در استفاده از اعتبار و عدم امکان انتقال آن به ذی‌نفعان دیگر منجر می‌شود. در توجیه این اصل باید دانست که تعهد بانک «اسنادمحور» است؛ به این معنا که بانک صرفاً حق و تکلیف دارد اسناد را با متن و ظاهر اعتبار مقایسه کند و در صورت تطبیق، وجه اعتبار را بپردازد. به همین دلیل، شخصیت ذی‌نفع نیز از جمله مواردی است که معمولاً متقاضیان اعتبار در قرارداد گشایش ذکر می‌کنند و به موجب آن، بانک را متعهد می‌کنند که فقط اسناد را، ولو به ظاهر منطبق، از شخص خاصی قبول کند. با این قیود، متقاضی تا حد بسیار زیادی اطمینان حاصل می‌کند که وجه اعتبار (ثمن) نه تنها در قبال اسناد منطبق پرداخت شده، بلکه به همان شخصی پرداخته شده که شخصیت‌مورد وثوق وی بوده و احتمال تقلب از جانبش کم است (Manavi Attar, 2021, p. 183). این رویکرد در پرونده شرکت سینگر و فریدلندر علیه بانک کردیت انستالت (۱۹۸۰) مشاهده می‌شود.

۲-۲. امکان انتقال طولی اعتبار اسنادی به ذی‌نفع توسط شخص ثالث منتقل‌الیه

در اعتبارات اسنادی قابل انتقال، صرفاً ذی‌نفع اول یک بار به صورت طولی حق انتقال اعتبار اسنادی را دارد و ذی‌نفع دوم حق انتقال آن به ذی‌نفع دیگری را ندارد. باین حال یک استثنا وجود دارد. ذی‌نفع دوم می‌تواند اعتبار را مجدداً به ذی‌نفع اول منتقل کند. این انتقال با ایرادی مواجه نمی‌شود. بنابر تصریح «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، در چنین حالتی ذی‌نفع اول، که بار دیگر اعتبار به وی منتقل شده است، عنوان ذی‌نفع‌های بعدی را ندارد؛ بنابراین اعتبار قابل انتقال به اوست (Burnett & Bath: 2009, p. 227). در خصوص قابلیت انتقال طولی اعتبار اسنادی، بند «d» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی» مقرر می‌دارد: «اعتبار منتقل شده نمی‌تواند به تقاضای ذی‌نفع دوم به ذی‌نفع‌های بعدی منتقل گردد. ذی‌نفع اول به عنوان ذی‌نفع‌های بعدی تلقی نمی‌شود.» براین اساس، ذی‌نفع نخست می‌تواند به عنوان دومین منتقل‌الیه اعتبار اسنادی قرار گرفته و در این جایگاه، وی دیگر حق انتقال اعتبار اسنادی را نخواهد داشت؛ زیرا قابلیت انتقال اعتبار اسنادی صرفاً برای ذی‌نفع نخست و برای یک مرتبه بوده است که محقق شده است. همچنین بازگشت اعتبار اسنادی به ذی‌نفع نخست، به معنای لغو و بی‌اثر شدن انتقال اولیه نیست؛ بلکه این بازگشت اعتبار به سبب انتقال ثانویه‌ای بوده است که بند «d» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبار اسنادی» مجاز کرده است.

۳. محدودیت‌های مرتبط با وصف قابل انتقال بودن چک

در انتقال چک، به عنوان سندی تجاری، برخی از محدودیت‌های انتقال مبتنی بر اراده صادرکننده است؛ به این صورت که او چک را غیرقابل انتقال صادر کرده و حق انتقال آن را از دارنده سلب می‌کند. در برخی موارد نیز، قانون انتقال چک را در شرایطی ممنوع کرده و در صورت انتقال، امتیازات خاصی را از آن سلب می‌کند. همچنین در مواردی، ملاحظات عملی موجود، انتقال چک را غیرممکن می‌سازد. در ادامه، موارد مذکور بررسی خواهد شد. برای روشن شدن و تبیین فرایند انتقال چک توسط دارنده در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی، در نموداری کلی (نمودار ۱)، گردش عملیاتی و مراحل و اقدامات لازم برای ثبت انتقال چک در سامانه‌های مذکور، نشان داده می‌شود.

نمودار ۱: گردش عملیاتی و مراحل و اقدامات لازم برای ثبت انتقال چک در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی

۱-۳. محدودیت‌های مبتنی بر اراده

در این‌که آیا صادر کننده چک قادر است قابلیت انتقال آن را سلب کند، اختلاف نظر وجود دارد. در راستای حمایت از عدم امکان سلب وصف قابل انتقال بودن اسناد تجاری خاص (از جمله چک) می‌توان بیان داشت که قابلیت انتقال ویژگی جوهری اسناد تجاری خاص بوده و ظاهر ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷) نیز مؤید این موضوع است و مطلقاً بیان می‌دارد: «امکان انتقال چک به شخص دیگر توسط دارنده تا قبل از تسویه آن، با ثبت هویت شخص جدید برای همان شناسه یکتای چک امکان‌پذیر باشد» و لذا سلب حق انتقال چک، تأثیری در این حق دارنده ندارد. همچنین این دلیل قابل طرح است که اصل سرعت در تجارت، که از اصول مبنایی حاکم بر اسناد تجاری است، قابلیت انتقال اسناد تجاری را اقتضا می‌کند و سلب این قابلیت، نقض غرض بوده و سند تجاری خاص، از جمله چک را بی‌فایده می‌کند.

در مقابل، برای تقویت نظریه امکان سلب وصف انتقال‌پذیری اسناد تجاری خاص (از جمله چک) می‌توان بیان داشت که امکان انتقال چک تصریح شده در ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷)، در شرایطی است که تصریح خلاف آن وجود نداشته باشد و قانون‌گذار ناظر بر مورد غالب وضع حکم کرده است و زمانی که صدور یک سند تجاری خاص (از جمله چک) با اراده صادرکننده (در صدور چک) و دارنده (در دریافت چک) محقق می‌شود، این اراده می‌تواند محدودکننده هریک از ویژگی‌های سند تجاری خاص از جمله قابلیت انتقال آن باشد و قابلیت انتقال، ویژگی جوهری و ذاتی سند تجاری به شمار نمی‌رود (Hasanzadeh, 2017, p. 86)؛ زیرا ویژگی جوهری هر سند تجاری خاص، از جمله چک، قابلیت پرداخت آن است، نه قابلیت انتقال؛ لذا سلب این ویژگی از چک، آن را از معنا و کارکرد تهی نمی‌سازد.

در بین دیدگاه‌های مذکور، به نظر می‌رسد که رویکرد دوم مبنی بر امکان سلب وصف انتقال‌پذیری اسناد تجاری خاص (ازجمله چک) صحیح‌تر است؛ زیرا اثر اراده بر اعمال و اقوال در حقوق خصوصی، جز در مواردی که با نظم عمومی و اخلاق حسنه در تضاد باشد، قاطع و بلامنازع است. در مورد یک سند تجاری خاص مانند چک، که طرفین بر غیرقابل انتقال بودن آن اراده دارند، هیچ تضادی با نظم عمومی و اخلاق حسنه مشاهده نمی‌شود. وانگهی در بسیاری موارد، بر این موضوع غرض عقلایی وجود دارد. صادرکننده با صدور چک، قصد دارد صرفاً در مقابل دارنده نخست مسئولیت پرداخت آن را داشته باشد، نه در مقابل سایر اشخاص؛ زیرا همان‌گونه که مشهور است، اشخاص در وصف طلبکاری با یکدیگر متفاوت هستند. در این موارد، صادرکننده صدور چک غیرقابل انتقال را اراده کرده و دارنده نیز با دریافت آن، این شرط را پذیرفته است؛ بنابراین دلیلی وجود ندارد که دارنده حق انتقال آن را داشته باشد و مقتضای اطلاق قوانین در این زمینه نیز ناظر بر نفوذ اراده اشخاص بر این امر است. لازم به ذکر است که سلب وصف قابلیت انتقال، مانع از آن نیست که طلب ناشی از چک، به‌عنوان یک طلب مدنی منتقل شود (Eskini, 2022, p. 45). قانون تجارت ایران از قانون تجارت فرانسه اقتباس شده و نزدیک‌ترین متن مفسر و مکمل قانون تجارت آن کشور، کنوانسیون ژنو ۱۹۳۱ است. ماده ۱۴ این کنوانسیون بیان می‌دارد: «چک در وجه شخص معین با قید صریح بدون حواله‌کرد یا عبارتی نظیر آن، تنها به‌صورت انتقال ساده قابل واگذاری به غیر است.» عبارت «انتقال ساده» در این ماده، به معنای «انتقال مدنی» در مقابل «انتقال براتی» است (Kaviani, 2013, p. 96).

رویه قضایی نیز به این رویکرد تمایل داشته است. برای مثال دادنامه شماره ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۳۲۰۰۶۶۰ صادره از شعبه ۳۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران بیان می‌دارد: «با عنایت به مستفاد از مواد ۳۱۰ و ۳۱۱ و خاصه ماده ۳۱۲ قانون تجارت، اراده صادرکننده چک در تعیین ذی‌نفع چک مورد احترام و توجه قانون‌گذار قرار گرفته و خط زدن کلمه حواله‌کرد در متن چک، این حق را از ذی‌نفع آن سلب می‌کند که با ظهرونیسی آن را به دیگری منتقل کند.»

براین اساس، دسته نخست محدودیت‌های ناظر بر انتقال چک، محدودیت‌های ناظر بر اراده است که اشخاص با اراده خود سند تجاری را به‌صورت غیرقابل انتقال صادر می‌کنند؛ اما وضعیت درخصوص چک‌های ثبت و صادر شده در سامانه‌های الکترونیکی بانک مرکزی، متفاوت است. در سامانه الکترونیکی بانک مرکزی، امکان غیرقابل انتقال کردن چک وجود ندارد. چک با توجه به ویژگی‌های اصلی خود، به‌صورت قابل انتقال صادر می‌شود این امکان وجود ندارد که صادرکننده چک بتواند آن را به‌صورت غیرقابل انتقال صادر کند؛ بنابراین پس از صدور چک و ثبت آن در سامانه توسط صادرکننده، دارنده می‌تواند بدون محدودیت آن را منتقل کند؛ حتی در مواردی که چک در سامانه قابل انتقال بوده و انتقال می‌یابد؛ لکن در برگ کاغذی چک، انتقال آن ممنوع شده باشد، با عنایت به تبصره ۱ ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک (اصلاحی سال ۱۴۰۰)، دارنده چک همان شخصی است که در سامانه، مالکیت چک به نام وی ثبت شده است. براین اساس، منتقل‌الیه دارنده چک محسوب شده و از کلیه امتیازات مندرج در قانون صدور چک بهره‌مند خواهد بود. به عبارت دیگر، در وضعیت تعارض میان مندرجات سند کاغذی چک و مندرجات ثبت‌شده در سامانه‌های بانک مرکزی، بانک‌ها و محاکم بر اساس تبصره فوق‌الذکر مکلف‌اند مندرجات ثبت‌شده در سامانه الکترونیکی بانک مرکزی را ارجحیت داده و مطابق با آن اقدام به شناسایی دارنده قانونی کنند. در این خصوص می‌توان به نظریه مشورتی شماره ۷/۱۴۰۲/۲۶۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه درباره انتقال چک در سامانه اشاره کرد که در بخشی از آن بیان می‌دارد: «به‌موجب تبصره یک ماده ۲۱ مکرر قانون یاد شده (اصلاحی ۱۴۰۰/۱/۲۹)، ثبت انتقال چک در سامانه صیاد جایگزین پشت‌نویسی چک خواهد شد. براین اساس، صادرکننده و ظهرونیسانی که نام آنان به عنوان صادرکننده و ظهرونیس در سامانه صیاد ثبت شده است، وفق ماده ۲۴۹ قانون تجارت در برابر دارنده مسئولیت تضامنی دارند و به‌موجب تبصره یک ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک، ثبت انتقال چک صرفاً از طریق سامانه صیاد انجام می‌گیرد و این فرایند جایگزین شیوه صدور و انتقال چک به نحو مذکور در قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ شده است.»

۲-۳. محدودیت‌های مبتنی بر قانون

برخی محدودیت‌ها برای انتقال چک، برخلاف اراده طرفین، به حکم قانون ایجاد می‌شوند. یکی از مهم‌ترین این محدودیت‌ها در ماده ۱۱ قانون صدور چک و تبصره آن دیده می‌شود. این ماده بیان می‌کند که انتقال چک پس از صدور گواهی عدم پرداخت، باعث زوال وصف کیفری آن می‌شود و در چنین شرایطی، چک دیگر قابلیت پیگیری کیفری را ندارد؛ مگر این که انتقال آن به صورت قهری (مانند ارث) باشد. این محدودیت صرفاً به جنبه کیفری چک مربوط می‌شود و باعث از بین رفتن وصف تجاری آن نمی‌شود. برخلاف تصور نادرست برخی مراجع اجرایی، انتقال چک پس از برگشت، آن را به یک سند مدنی تبدیل نمی‌کند و امتیازات تجاری آن همچنان باقی است. ماده ۱۱ به صراحت فقط به زوال وصف کیفری اشاره دارد و ماده ۲۱ مکرر (اصلاحی ۱۳۹۷) نیز امکان انتقال چک را تا قبل از تسویه، مجاز دانسته است. این موارد نشان می‌دهند که سایر امتیازات قانونی چک، حتی پس از انتقال پس از گواهی عدم پرداخت، همچنان باقی هستند.

۳-۳. محدودیت‌های مبتنی بر ملاحظات عملی

درخصوص انتقال عرضی اسناد تجاری، به سبب عدم امکان چندپاره کردن سند تجاری، در عمل محدودیت انتقال وجود دارد. منظور از انتقال عرضی آن است که دارنده سند تجاری بخشی از سند تجاری را به دیگری واگذار کند و بخشی از آن را برای خود نگه دارد یا کل سند تجاری را به دو شخص یا بیشتر منتقل کند. با توجه به شکل‌گرایی حاکم بر اسناد تجاری و با عنایت به این که تعهدات مربوط به اسناد تجاری مندرج در خود سند تجاری است (Clayton, 2022, p. 246)، اگرچه در قوانین هیچ محدودیتی برای انتقال سند تجاری به بیش از یک نفر وجود ندارد؛ اما در عمل به سبب عدم امکان چندپاره شدن سند تجاری، این شکل از انتقال با محدودیت مواجه است. این موضوع در چک‌های صادر شده در سامانه الکترونیکی بانک مرکزی با وضعیتی متفاوت مواجه است. از یک سو، در این سامانه امکان انتقال چک به بیش از یک شخص وجود دارد و دارنده چک، می‌تواند با افزودن بر نام انتقال‌گیرنده، آن را به دو یا چند شخص منتقل کند و از سوی دیگر، همان گونه که حتی در این سامانه نیز تصریح شده و منطبق با رویه قاطع بانک‌ها براساس قانون صدور چک، دریافت وجه چک توسط دارنده منوط به ارائه سند کاغذی آن به بانک محال‌علیه است. براین اساس، درخصوص انتقال چک در سامانه الکترونیکی بانک مرکزی، این تعارض عملی وجود دارد که در وضعیت انتقال چک به بیش از یک شخص، مشخص نیست سند کاغذی (که امکان چندپاره شدن ندارد) در اختیار کدام شخص قرار می‌گیرد. شخصی که در سامانه انتقال‌گیرنده بوده ولی نسخه کاغذی چک در ید او نیست، برای مطالبه وجه چک از بانک محال‌علیه با تکلیف است. او صرفاً در صورتی امکان دریافت وجه چک را خواهد داشت که دارنده‌ای که نسخه کاغذی چک را در اختیار دارد، سابقاً آن را به بانک ارائه کرده و وجه آن را دریافت کرده باشد. در این وضعیت، به سبب وجود نسخه کاغذی چک، امکان دریافت وجه چک فراهم است. در غیر این صورت، یعنی وضعیتی که دارنده دارای نسخه کاغذی نسبت به وصول وجه چک اقدام نکند، دارنده دیگر نیز امکان وصول وجه چک را نخواهد داشت.

۴. مقایسه آثار انتقال اعتبار اسنادی و چک

در این بند، اجرای دو اصل «غیر قابل استناد بودن ایرادات» و «استقلال امضاها» در صورت انتقال چک و اعتبارات اسنادی بررسی خواهد شد.

۱-۴. بررسی اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات (وصف تجردی) در اعتبارات اسنادی و چک

اسناد تجاری به عنوان وسیله‌ای در عرصه تجارت، برخلاف اسناد مدنی که صحت و اعتبارشان وابسته به صحت معامله پایه است، حیاتی مستقل و مجزا از معاملات پایه داشته و به عبارتی، متکی به خود و غیر وابسته به معاملات پایه هستند (Mafi & Abdolsamadi, 2016, p. 118). براین اساس، می‌توان وصف تجردی اسناد تجاری را به معنای اصلی دانست که براساس آن، صحت و اعتبار رابطه حقوقی ناشی از صدور سند تجاری از معامله منشأ آن مستقل است و لازمه و مقتضای اصل تجردی بودن اسناد تجاری، «اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات» است (Noori,

162, p. 2004) که براساس آن، اصولاً هرگونه ایرادی که به معامله پایه وارد شده و درخصوص آن قابل طرح است، در تعهدات ناشی از سند تجاری قابل طرح نیست.^۱

در توجیه این اصل می‌توان بیان داشت که در حقوق تجارت با صدور یک سند تجاری مطابق شرایط مذکور در قانون، رابطه حقوقی اصیل و مستقلی متکی بر سند تجاری به وجود آمده و اعتبار و صحت این رابطه حقوقی منوط به اعتبار و صحت معامله منشأ صدور یا انتقال آن سند نیست. به عبارتی، برخلاف اسناد مدنی، که جنبه طریقیّت داشته و با اثبات بی‌اعتباری معامله منشأ از اثر می‌افتند، اسناد تجاری در حقوق تجارت موضوعیت داشته و یک رابطه حقوقی مجرد ایجاد می‌کنند که بدون اتکا به معامله منشأ، حتی در صورت اثبات بی‌اعتباری آن نیز، موجب آثار حقوقی هستند. گفتنی است که وصف تجریدی اسناد تجاری منحصر به مرحله صدور این اسناد نبوده، بلکه درخصوص کلیه اعمال حقوقی، که بر روی سند تجاری انجام می‌شود، از جمله ظهرونیسی، قبولی و ضمانت، این وصف موجود بوده و تعهدات ناشی از سند تجاری در این مراحل نیز مستقل و مجزا از معامله پایه‌ای است که موجب انجام این اعمال حقوقی بر روی سند شده است (Mafi & Abdolsamadi, 2016, p. 119). درخصوص تعهد ناشی از سند تجاری و تعهد ناشی از معامله پایه، باید در نظر داشت که این دو تعهد، اگرچه از یکدیگر مستقل و منتزع هستند، ارتباط انکارناپذیری با یکدیگر داشته و رابطه حقوقی ناشی از سند تجاری در واقع، برای تنظیم رابطه حقوقی ناشی از معامله پایه است. به صورت دقیق‌تر می‌توان بیان داشت که وصف تجریدی اسناد تجاری، استقلال در عین ارتباط است (Joneydi & Shariati Nasab, 2013, p. 2). اصل عدم توجه به ایرادات در رویه قضایی ایران (به عنوان مثال دادنامه شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۷۰۰۱۶۰ شعبه هفتم دادگاه تجدیدنظر استان تهران)^۲ نیز پذیرفته شده و به آن توجه می‌شود.

درخصوص ویژگی تجریدی در اسناد تجاری و اعتبارات اسنادی باید توجه داشت که اگرچه در اسناد تجاری که قابلیت گردش (Negotiation) دارند، این ویژگی به صورت پررنگ مشاهده می‌شود؛ اما این ویژگی منحصر به مواردی نیست که سند تعهدآور قابلیت گردش داشته باشد؛ بلکه در مواردی همانند اعتبار اسنادی نیز، که قابلیت گردش در بازار (Negotiability) کمتری دارند یا اساساً این قابلیت را ندارند، نیز این وصف مشاهده می‌شود؛ بنابراین باید قائل بر آن بود که وصف تجریدی، ملازمه با قابلیت گردش سند در بازار ندارد و همان‌گونه که در اسناد تجاری به مفهوم اخص وجود دارد، در اعتبارات اسنادی نیز این وصف وجود داشته و آثار آن از جمله بی‌توجهی به ایرادات، قابل استناد است (Joneydi & Shariati Nasab, 2013, p. 3). اعتبار اسنادی مجموعه‌ای از تعهدات قراردادی را دربر می‌گیرد. اصل استقلال اعتبار اسنادی، که به آن وصف تجریدی اعتبار اسنادی نیز گفته می‌شود، بدین معناست که اعتبار اسنادی مستقل و مجزا از قرارداد پایه‌ای (بیع،

۱. قانون تجارت ایران که از قانون تجارت ۱۸۰۷ فرانسه اقتباس شده است، اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات را به صورت صریح شناسایی نکرده است. دلیل این امر آن است که این اصل، پس از پیوستن فرانسه به مقررات متحدالشکل ژنو راجع به برات و سفته مصوب ۱۹۳۰ و در اصلاحات سال ۱۹۳۵ قانون تجارت فرانسه، وارد حقوق این کشور شد؛ البته رویه قضایی فرانسه قبل از ورود این اصل به قانون تجارت، آن را تا حدودی شناسایی کرده و در آرای خود، به کار برده بودند. رویه قضایی در ایران نیز با این قاعده چندان بیگانه نبوده است و آن را از ماده ۲۴۹ قانون تجارت استخراج کرده است. در این خصوص ر.ک: نوری، حسن، (۱۳۸۳)، اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات در اسناد تجاری، نوری، حسن، فصل‌نامه آموزه‌های حقوقی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، شماره ۱۳، ص ۱۶۲.

۲. فرازی از دادنامه شماره ۹۲۰۹۹۷۰۲۱۴۰۰۵۷۹ مورخ ۱۳۹۲/۰۷/۱۴ صادره از شعبه ۱۹۱ دادگاه عمومی حقوقی تهران که در دادنامه شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۷۰۰۱۶۰ شعبه هفتم دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورد تأیید قرار گرفته‌شده است: «اسناد تجاری مستقلاً و فارغ از علت و منشأ مبادله آن‌ها معتبر و دارنده ثالث می‌تواند از مزایای قانونی مربوط به اسناد تجاری برخوردار گردد و روابط مبنایی و منشأ صدور تأثیری در حقوق دارنده ثالث و با حسن نیت ندارد و اسناد تجاری از وصف تجریدی برخوردار هستند و بر فرض اینکه پد اولیه خیانت کرده خیانت در امانت دارنده اولیه تأثیری در حق واخواندگان نخواهد داشت و در مقابل کلیه ایرادات صادرکننده آن مصون و ایرادات وخواه هیچ‌گونه خلل و خدشه‌ای به حقوق واخواندگان دعوی وارد نساخته و مشأالیهما به‌هرحال استحقاق مطالبه وجه مستندات مدرکیه را دارند و خواه صراحتاً اظهار داشته که واخواندگان طلبکار آقای ج بوده‌اند پس سوءنیت واخواندگان به‌عنوان دارنده با سوءنیت منتفی است علی‌هذا عقیده راسخ این است که واخواه قانوناً ملزم به پرداخت وجه چک‌ها به واخواندگان می‌باشد، گرچه چک سند عادی است ولی سند تجاری است و برخلاف اسناد غیرتجاری جنبه تبعی نداشته و خود سند موضوعیت دارد و تعهد مندرج در سند تجاری از رابطه مبنایی جدا شده و خود تعهد مستقلی است و حتی بطلان رابطه مبنایی هم موجب بی‌اعتباری سند تجاری نمی‌شود خصوصاً اگر به ثالث منتقل شود چه اینکه دارنده ثالث به‌عنوان دارنده با حسن نیت تلقی می‌شود مگر اینکه خلاف آن ثابت شود و نظم اقتصادی و جلب اعتماد عمومی و عدالت، اقتضای حمایت از دارنده ثالث با حسن نیت را دارد و اگر نامبرده برای خود مدعی حقی در خصوص مورد می‌باشد می‌تواند به دارنده اولیه آن مراجعه و در مقام استیفای حقوق خود برآید».

پیمانکاری یا ...) است که آن اعتبار برای پرداخت وجه آن صادر شده است. همچنین، این اعتبار از قرارداد گشایش اعتبار اسنادی بین بانک و متقاضی نیز مستقل و مجزا است؛ بنابراین هرگونه ایراد به آن قراردادها، خللی بر اعتبار اعتبار اسنادی وارد نمی‌کند (Monteiro, 2009, p. 144) و بانک نمی‌تواند به استناد ایرادات رابطه خود با متقاضی (همانند ورشکستگی متقاضی، عدم پرداخت کارمزد، اثبات باطل بودن وثایق متقاضی و ...) از تعهد خود در مقابل ذی‌نفع بری شود (Fieties, 2013, p. 3).

بدین ترتیب، اعتبار اسنادی از قرارداد پایه و قرارداد میان بانک و متقاضی جدا و منفک است. این ویژگی تجریدی حاوی این نکته است که همانند برات، ایرادات تعهد پایه علی‌الاصول قابل تسری به اعتبار اسنادی نیست؛ حتی می‌توان قائل شد که اعتبار اسنادی وصف تجریدی بیشتری نسبت به برات دارد (Joneydi, 2014, p. 39) و حتی در رأی شرکت بین‌المللی پاور کربر با مسئولیت محدود علیه بانک ملی کویت^۱ (۱۹۸۱) اعتبار اسنادی از حیث تجریدی بودن در ردیف پول نقد تلقی شده است. اصل استقلال اعتبار اسنادی (وصف تجریدی) در ماده ۴ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، تصریح شده است: «اعتبار اسنادی بنا به ماهیت خود، معامله‌ای جدا از قرارداد بیع یا سایر قراردادهایی است که مبنای گشایش آن قرار می‌گیرند.» همچنین این اصل در بند (d) ماده ۱۰۳-۵ و بخش (۱) بند (f) ماده ۱۰۸-۵ «قانون متحدالشکل تجارت آمریکا» تصریح شده و در آثار نویسندگان نیز به‌صورت گسترده به این اصل به عنوان یکی از اصول حاکم بر اعتبارات اسنادی پرداخته شده (Wooler, 2018, p. 15) و مورد تحلیل قرار گرفته است.

باوجود مشابهت‌های موجود، یکی از تفاوت‌های اصل استقلال اعتبار اسنادی و ویژگی تجریدی اسناد تجاری، استثنائاتی است که بر هریک از این دو اصل وارد می‌شود و دامنه استثنائات در اسناد تجاری متفاوت از استثنائات اصل استقلال اعتبار اسنادی است. در اسناد تجاری، ایرادات شخصی در مقابل دارنده باحسن‌نیت سند تجاری قابل استناد نیست و در مقابل ید مستقیم، این ایرادات قابل استنادند (Kaviani, 2017, p. 151). لکن در اعتبار اسنادی به دلیل آن‌که ذی‌نفع با متعهد اصلی اعتبار اسنادی (بانک) رابطه مستقیم ندارد، اساساً وجود این ایراد و طبعاً استناد به آن نیز منتفی است؛ بنابراین این مورد که دامنه وسیعی از موارد استثنا شدن ویژگی تجریدی اسناد تجاری را دربر می‌گیرد، در اعتبارات اسنادی وجود ندارد؛ بلکه تنها استثنایی که بر اصل استقلال اعتبار اسنادی وارد می‌شود، «استثنای تقلب»^۲ است که اصل وجود این استثنا تقریباً مورد وفاق تمام نظام‌های حقوقی بوده؛ اما در دامنه و نحوه اجرای آن برخی تفاوت‌ها میان این نظام‌ها مشاهده می‌شود. این تفاوت‌ها بحث‌های بسیار زیادی را برانگیخته و بر لزوم ایجاد توازن و تعادل در اجرای قاعده تقلب و اصل استقلال اعتبار اسنادی، در پرونده بانک نوا اسکوشیا علیه شرکت آنجلیکا وایت‌ور با مسئولیت محدود^۳ (۱۹۸۷) این‌گونه تأکید کرده است: «قلمروی اعمال استثنای تقلب نباید به وسیله‌ای برای ایجاد عدم قطعیت و عدم اعتماد به اجرای اعتبارات اسنادی تبدیل شود، ولی در عین حال اعمال اصل استقلال اعتبارات اسنادی به‌صورت مطلق و غیرمنعطف، نباید موجب تشویق و تسهیل تقلب در چنین معاملاتی شود.» در مورد استثنای تقلب «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی»، همانند نسخه‌های پیشین آن، عامدانه سکوت کرده است (Rodrigo, 2011, p. 7). به نظر می‌رسد این سکوت درخصوص موضوع تقلب به این علت است که کشورها در مفهوم و قلمروی تقلب نظر واحد و یکسانی ندارند و بدین سبب مقررات مزبور، این موضوع را به حقوق داخلی هر کشور واگذار کرده است^۴.

در برخی کشورها مانند آمریکا، ارائه دلیل اولیه‌ای که ظهور در تقلب داشته باشد، کافی است (Xiang & Buckley, 2003, p. 293) و حتی لازم نیست تقلب واقعی و عملی مانند کلاهبرداری شکل گرفته باشد، اما در برخی کشورها مانند انگلستان، استثنای تقلب به‌صورت مضیق

1. Power Curber International Ltd V. National Bank of Kuwait

2. The Fraud Exception

3. Bank of nova Scotia V. Angelica Whitewear Ltd

۴. کمسیون بانکی اتاق بازرگانی بین‌المللی بیان می‌دارد: حوزه قلمروی استثنای تقلب و آثار بعدی آن برای ذی‌نفع اعتبار اسنادی یا بانک‌های درگیر در موضوع، ممکن است از کشوری به کشور دیگری متفاوت باشد و این موضوع بدیهی است که دادگاه‌ها (در هر کشوری) به صورت منصفانه از حقوق و منافع طرف مرتبط که دارای حسن نیت باشد، حمایت می‌کنند؛ برای مطالعه بیشتر رجوع شود به:

Connerty, Anthony, (2008), Fraud and Documentary Credits: The Approach of the English Courts, Lamb Chambers, p16.

تفسیر می‌شود (Richard, 2009, p. 217) و همواره تقلب واقعی و عملی را لازم می‌دانند (Joneydi, 2014, p. 40). این رویکرد در رأی صادر شده در پرونده شرکت مهندسی ادوارد اوون با مسئولیت محدود علیه بانک بین‌المللی بارکلیز با مسئولیت محدود¹ (۱۹۷۸) در انگلستان مشهود است: «تنها اوضاع و احوالی که موجب می‌شود بانک باوجود مطابقت اسناد از پرداخت خودداری کند، این است که این موضوع برای بانک واضح و آشکار باشد که فروشنده گناهکار ارتکاب یک تقلب است.» در ایران نیز همانند انگلستان، استثنای تقلب در رویه قضایی به صورت مضیق تفسیر می‌شود. در دادنامه شماره ۹۶۰۹۹۷۰۲۲۷۴۰۰۳۶۲ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۳۱ صادره از شعبه ۱۴ دادگاه عمومی حقوقی تهران (مجمع قضایی شهید بهشتی) دادرسی بیان داشته است: «استثنای تقلب مستقیماً با تعهدات طرفین اعتبار اسنادی سروکار دارد، زیرا اصل استقلال را زیر پا می‌گذارد و اگرچه این قاعده برای محدود کردن اعمال متقلبانه و کلاهبردانه لازم به نظر می‌رسد، اما باید حوزه آن به دقت و به گونه‌ای محدود شود که بدون آن که وسیله‌ای برای سوءاستفاده شود، پابرجا مانده و از اهمیت آن در تجارت بین‌الملل کاسته نشود.» این رویکرد در رأی صادره در پرونده کلاسه ۹۰۰۹۹۸۰۲۲۷۹۰۰۵۶۷ شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران نیز مشاهده می‌شود. در فرانسه، نظر مشهور نویسندگان حامی این استدلال است که تقلب بر حق مطالبه وجه از سوی ذی‌نفع تأثیرگذار است. بانک‌ها و محاکم می‌توانند فراتر از ظاهر اسناد عمل کرده و برای کشف تقلب، آن را بررسی و مستند قرار دهند. در این مسیر تفاوتی ندارد که تقلب از سوی ذی‌نفع اعتبار یا شخص ثالث رخ داده باشد (Stoufflet, 2010, p. 295). بدین ترتیب، مشاهده می‌شود که اگرچه اصل استقلال اعتبار اسنادی و وصف تجریدی اسناد تجاری مشابهت بسیاری به یکدیگر دارند؛ اما به منظور تفاوت ساختاری این دو نوع ابزار پرداخت، استثنائاتی که بر هریک از این دو اصل وارد می‌شود، متفاوت از دیگری است و دایره استثنائات وصف تجریدی اسناد تجاری گسترده‌تر از استثنائات وارده بر اصل استقلال اعتبار اسنادی است.

۲-۴. بررسی اصل استقلال امضاها در اعتبارات اسنادی و چک

اصل استقلال امضاها یکی از اصول اساسی در اسناد تجاری است که برای حمایت از دارنده باحسن نیت ایجاد شده است. این اصل به این معناست که هر امضا در یک سند تجاری، مستقل از سایر امضاهای موجود در آن سند است؛ بنابراین اگر ثابت شود که یکی از امضاها نامعتبر است، این بی‌اعتباری بر اعتبار سایر امضاها تأثیری نمی‌گذارد و آن‌ها به قوت خود باقی می‌مانند (Mafi & Abdolsamadi, 2016, p. 124). منظور از «امضاها» در این اصل، فقط دست خط نیست؛ بلکه هر نشانه‌ای که انتساب سند به یک شخص را تأیید کند، از جمله مهر یا امضای الکترونیکی را نیز دربر می‌گیرد. براساس این اصل، اگر یکی از تعهدات موجود در سند بی‌اعتبار شود، این بی‌اعتباری به تعهدات بعدی منتقل نمی‌شود. برای مثال، در صورت جعل (تزویر) در یک سند تجاری، امضاهای پیش از جعل، براساس متن اصلی و امضاهای پس از جعل، براساس متن جعل شده، مسئول هستند (Joneydi, 2014, p. 35). این اصل به دارندگان سند اطمینان می‌دهد که حتی در صورت بروز مشکل در یکی از تعهدات، حقوق آن‌ها محفوظ می‌ماند.

اصل استقلال امضاها در اعتبارات اسنادی نیز وجود دارد. اعتبار اسنادی حسب مورد دربردارنده تعهدات گوناگون است؛ از جمله تعهد بانک صادر کننده، تعهد بانک تضمین کننده و تعهد بانک تأیید کننده (Kenneth, & Kim, 2014, p. 201). براساس اصل استقلال امضاها در اعتبارات اسنادی، هریک از تعهدات مذکور مستقل و مجزا از یکدیگر بوده است؛ برای مثال در صورت اثبات بطلان و بی‌اعتباری تعهدات بانک صادر کننده، تعهدات بانک تضمین کننده یا تأیید کننده (در صورت وجود) به قوت خود باقی است. اگرچه این اصل از لحاظ نظری در اعتبارات اسنادی وجود داشته و قابل اجراست؛ در عمل حوزه تأثیر این اصل مانند حوزه تأثیرش در خصوص اسناد تجاری خاص نیست؛ زیرا در بسیاری موارد در اعتبار اسنادی، بانک تأیید کننده یا بانک تضمین کننده وجود ندارند و در صورت نبود این بانک‌ها، صرفاً بانک صادر کننده متعهد این سند است و با وجود یک متعهد، اصل استقلال امضاها معنا و مفهوم ندارد. همچنین اعتبارات اسنادی قابل ظهورنویسی نیست و صرفاً

1. Edward Owen Engineering Limited V. Barclays Bank International Limited

یک بار، آن‌هم به صورت طولی، قابل انتقال به دیگری است. با توجه به این موضوع، اعتبار اسنادی قابلیت ظهوری مکرر و گردش در بازار را ندارد تا مسئولیت متعدد ظهورنویسان مطرح شود.

با توجه به مطالب مطروحه، گفتنی است در اعتبارات اسنادی نیز، در صورت وجود تعهدات متعدد، مانند اسناد تجاری به مفهوم خاص، این تعهدات مستقل و مجزا از یکدیگر بوده و در صورت اثبات بی اعتباری یکی از این تعهدات، سایر تعهدات به قوت خود باقی بوده و لازم الاجرا هستند؛ اما همان گونه که پیش تر بیان شد، با توجه به مقتضیات اعتبارات اسنادی و تعداد اندک متعهدان این سند و همچنین عدم قابلیت انتقال متعدد آن، دامنه اجرای اصل استقلال امضاها در آن محدودتر از دامنه اجرای این اصل در اسناد تجاری خاص (از جمله چک) است.

نتیجه گیری

با توجه به مطالب مطروحه، مشاهده شد که اعتبار اسنادی و اسناد تجاری به مفهوم خاص، در مفهوم قابل انتقال بودن با یکدیگر تفاوت های اساسی دارند. در اسناد تجاری، اصل بر قابلیت انتقال این اسناد است؛ اما در اعتبار اسنادی، اصل بر عدم قابلیت انتقال بوده و صرفاً در صورت تصریح قابل انتقال بودن، می توان آن را منتقل کرد. همچنین در حالتی که اعتبار اسنادی بنا به تصریح در آن، قابلیت انتقال دارد، انتقال آن با اسناد تجاری متفاوت است. در اسناد تجاری، سند را می توان به صورت مکرر از لحاظ طولی انتقال داد و دارنده دوم می تواند آن را به دارنده سوم و دارنده سوم آن را به دارنده چهارم و ... انتقال دهد؛ اما در اعتبار اسنادی قابل انتقال، انتقال از لحاظ طولی صرفاً برای یک بار امکان پذیر بوده و ذی نفع دوم حق انتقال آن به غیر را ندارد. همچنین در خصوص انتقال عرضی، این شکل از انتقال در اسناد تجاری با توجه به مقتضیات حاکم بر آن با محدودیت مواجه است؛ اما در اعتبارات اسنادی قابل انتقال، انتقال عرضی محدودیتی نداشته و ذی نفع اول می تواند آن را به صورت عرضی به اشخاص متعددی منتقل کند. با بررسی رویکردهای موجود، مشخص شد که در اسناد تجاری خاص (از جمله چک) امکان سلب وصف قابلیت انتقال چک وجود دارد؛ اما در خصوص چک های ثبت شده در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی، وضعیت متفاوت است و براساس مقتضیات حاکم بر این سامانه، چک همواره قابلیت انتقال داشته و حتی چنانچه در نسخه کاغذی چک، عدم انتقال آن تصریح شده باشد، اما به صرف انتقال چک در سامانه، شخص انتقال گیرنده دارنده قانونی به شمار رفته و مندرجات سامانه براساس تبصره ۱ ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک (اصلاحی سال ۱۴۰۰) بر مندرجات نسخه کاغذی مقدم است. در خصوص انتقال عرضی چک به بیش از یک شخص نیز این امکان در سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی فراهم است؛ اگرچه در عمل سبب می شود انتقال گیرنده ای که نسخه کاغذی چک را در اختیار ندارد امکان وصول آن را تا زمان وصول وجه چک توسط دارنده دارای نسخه کاغذی چک نداشته باشد. همچنین مشخص شد که اعتبارات اسنادی و چک هر دو دارای «وصف تجربیدی» بوده و «اصل استقلال امضاها» در هر دو جریان دارد؛ اما وصف تجربیدی در اعتبارات اسنادی بسیار پررنگ تر از چک بوده و حتی در مقابل ید مستقیم (جز در موارد ثقل مؤثر) قابل استناد نیست؛ در حالی که اصل استقلال امضاها در چک جریان بیشتری به نسبت اعتبارات اسنادی دارد.

در نهایت، با توجه به ملاحظات مطرح شده در این مقاله، پیشنهاد می شود که مقررات ناظر بر سامانه های الکترونیکی بانک مرکزی این موضوع را تصریح کنند که لازم است در سامانه، امکان مسدود کردن اختیار انتقال چک به شخص ثالث پیش بینی شود تا صادرکننده قادر باشد این امکان را فعال کرده و چک را غیرقابل انتقال به غیر کند. بدیهی است که دارنده نیز با پذیرش این چک، با این ویژگی مشخص، رضایت خود را از وصف غیرقابل انتقال بودن چک اعلام می دارد. همچنین ضروری است که مقررات مربوطه از جمله ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک (اصلاحی سال ۱۴۰۰) اصلاح و مقرر شود در صورت انتقال چک به بیش از یک نفر در سامانه الکترونیکی بانک مرکزی، نام شخصی که نسخه کاغذی چک را در اختیار می گیرد در سامانه مشخص شود و شخص فاقد نسخه کاغذی چک، برای وصول وجه چک از ارائه نسخه کاغذی به بانک معاف بوده و صرفاً ثبت چک به نام این شخص در سامانه برای دریافت وجه چک توسط نامبرده کفایت کند؛ البته گفتنی است که اعمال این موارد در عمل، ممکن است سبب افزایش بروکراسی و کاسته شدن از سرعت معاملات تجاری و دشوارتر شدن صدور و وصول چک به منزله

یک وسیله پرداخت شود؛ بنابراین ضروری است که اصلاحات پیشنهادی به نحوی انجام شود که تاحدامکان از اضافه شدن بر تشریفات موجود جلوگیری کند. از سوی دیگر، با پیش‌بینی ترتیباتی مانند اضافه کردن بر قابلیت‌های سامانه در صدور و انتقال چک به شکلی ساده و سریع‌تر، تاحدامکان به چابکی فرایندهای ناظر بر صدور و انتقال چک به منزله سند تجاری توجه داشته باشد و این ابزار پرداخت را از کارکرد اصلی خود، که ایجاد سرعت در انجام معاملات تجاری است، دور نکند.

منابع

- استوفله، ژان، (۱۳۸۹). *تقلب در اعتبار اسنادی تجاری، اعتبارنامه تضمینی و ضمانت‌نامه مستقل بانکی*، ترجمه ماشاءالله بناء نیاسری، مجله حقوقی بین‌المللی، ۳۹(۲)، ۲۹۱-۲۹۸. <https://doi.org/10.22066/cilamag.2010.17391>
- اسکینی، ربیعا (۱۴۰۱). *حقوق تجارت: برات، سفته، قبض انبار، اسناد در وجه حامل و چک*. انتشارات سمت.
- بنانیاسری، ماشاءالله (۱۳۹۵). *حقوق اعتبارات اسنادی (تجاری و تضمینی)*. ج ۲. انتشارات شهر دانش.
- جنیدی، لعیا (۱۳۹۳). *مقایسه اعتبار اسنادی و اسناد براتی*. حقوق بانکی، ۳(۵)، ۴۶-۱۳. [لینک](#)
- جنیدی، لعیا و شریعتی‌نسب، صادق (۱۳۹۲). *وصف تجریدی در حقوق ایران با تأکید بر رویه قضایی*. حقوق، ۴۳(۱)، ۱۶-۱. <https://doi.org/10.22059/jlq.2013.35277>
- حسن‌زاده، حیدر (۱۳۹۶). *حقوق تجارت: اسناد تجارتی*. انتشارات خرسندی.
- حسینی، سید محمدرضا و اسکینی، ربیعا (۱۳۹۳). *بررسی ماهیت حقوقی انتقال اعتبار در مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی اتاق بازرگانی بین‌المللی*. پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ۸(۲)، ۴۹-۷۰. <http://dori.net/dor/20.1001.1.22516751.1393.18.2.2.0>
- کاویانی، کورش (۱۳۹۲). *آثار حقوقی خط‌زدن عبارت «بحواله‌کرد» در چک*. رای، ۲(۲)، ۹۸-۹۱. <https://doi.org/10.22106/jcr.2013.21512>
- کاویانی، کورش (۱۳۹۶). *حقوق اسناد تجاری*. انتشارات میزان.
- مافی، همایون و عبدالصمدی، راضیه (۱۳۹۴). *بررسی تطبیقی وصف تجریدی در اسناد تجاری با اصل استقلال در اعتبارات اسنادی*. پژوهشنامه بازرگانی، ۲۰(۷۷)، ۱۱۵-۱۴۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350794.1394.20.77.5.8>
- معنوی عطار، محمدجواد (۱۳۹۹). *وضعیت حقوقی انتقال اعتبارات اسنادی تجاری و تضمینی؛ مطالعه تطبیقی نظام حقوقی ایران، آمریکا و اسناد حقوقی بین‌المللی*. تحقیق و توسعه در حقوق تطبیقی (دانشنامه‌های حقوقی سابق)، ۳(۸)، ۱۷۵-۲۰۶. [لینک](#)
- نوری، حسن (۱۳۸۳). *اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات در اسناد تجاری*. آموزه‌های حقوقی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۵(۱۳)، ۱۵۶-۱۷۶. [لینک](#)
- Xiang, G., & Buckley, R. P. (2003). A comparative analysis of the standard of fraud required under the fraud rule in letter of credit law. *Duke J. Comp. & Int'l L.*, 13, 293. [Link](#)
- Burnett, R., & Bath, V. (2009). *Law of international business in Australasia*. Federation Press.
- Carr, I. (2017). *International trade law*. Routledge.
- Gillette, C. P. (Ed.). (2022). *The Creation and Interpretation of Commercial Law*. Taylor & Francis.
- Cranston, R. & Van Sante, T. (2018). *Principles of Banking Law*. Oxford University Press.
- Fieties, L. (2013). *Letters of credit-the fraud exception: a time for conformity*. University of the Western Cape.
- [Link](#)
- Goldman, A. J., & Sigismund, W. D. (2013). *Cengage Advantage Books: Business Law: Principles and Practices*. Cengage Learning.
- Kim, K. A., & Kim, S. H. (2011). *Global corporate finance: A focused approach* (2nd ed.). World Scientific Publishing Company.

- Kuchhal, M. C., & Kuchhal, V. (2010). *Business Legislation for Management*. Vikas Publishing House.
- Mann, R. J., & Warren, E. (2019). *Comprehensive Commercial Law: 2017 Statutory Supplement*. Wolters Kluwer Law & Business.
- Monteiro, F. (2007). Documentary credits: the autonomy principle and the fraud exception: a comparative analysis of common law approaches and suggestions for New Zealand. *Te Mata Koi: Auckland University Law Review*, 13, 144-170. [Link](#)
- Richard, T.A., (2009). *Professional Business Law Essays*. Cengage learning.
- Rodrigo, T. (2011). UCP 500 to 600: a forward movement. *eLaw J.*, 18, 1. [Link](#)
- Rogers, J. S. (2012). *The end of negotiable instruments: Bringing payment systems law out of the past*. OUP USA.
- Schmitthoff, C. M. (1988). *Select Essays on International Trade Law*. BRILL.
- Wooler, G. (2018). *Unconscionable Conduct in Commercial Transactions: Global Perspectives and Applications*. Cambridge Scholars Publishing.

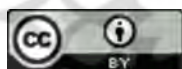
[In Persian]

- Bana Niasary, M. (2016). *Law of Letters of Credit (Commercial and Standby)*. Vol. 2, Shahre Danesh Publications.
- Eskini, R. (2022). *Commercial Law: Bills of Exchange, Promissory Notes, Warehouse Receipts, Bearer Instruments, and Checks*, Samt Publications.
- Hasanzadeh, H. (2017). *Commercial Law: Commercial Instruments*. Khorsandi Publications.
- Hosseini, S. M., & Eskini, R. (2014). The Legal Nature of Transfer of Credit in the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP) Regulations. *Comparative law Research Quarterly*, 18(2), 49-70. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22516751.1393.18.2.2.0>
- Joneydi, L. (2014). Comparison of Documentary Credits and Negotiable Instruments. *Banking Law Journal*, 3(5), 13 – 46. [Link](#)
- Joneydi, L., & Shariatinasab, S. (2013). The “Abstraction Principle” in Iranian Law, Emphasizing on Jurisprudence. *Law Quarterly*, 43(1), 1-16. <https://doi.org/10.22059/jlq.2013.35277>
- Kaviani, K. (2013). Legal Effects of Crossing Out "Pay to the Order of" on Checks, *Ray*, 2(2), 91- 98. <https://doi.org/10.22106/jcr.2013.21512>
- Kaviani, K. (2017). *Law of Commercial Instruments*. Mizan Publications.
- Mafi, H., & Abdolsamadi, R. (2016). A Comparative Review of Separation Description in Commercial Documents with Independent Principle in the Letters of Credit. *Iranian Journal of Trade Studies*, 20(77), 115-145. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350794.1394.20.77.5.8>

- Manavi Attar, M. (2020). The Legal Status of Transfer of Commercial and Stand-by Letters of Credit: A Comparative Study of the Iranian and American Legal Systems and International Legal Documents. *Journal of Research and Development in Comparative Law*, 3(8), 175-206. [Link](#)
- Noori, H. (2004). The Principle of Non-Availability of Defenses in Commercial Instruments, *Legal Teachings Quarterly of Razavi University of Islamic Sciences*, 5(13), 156 – 176. [Link](#)
- Stoufflet, J. (2010). Fraud in Commercial Letters of Credit, Guarantee Credits and Independent Bank Guarantees. Translated by M, Bana niasari. *International Law Review*, 25(39), 291-298. <https://doi.org/10.22066/cilamag.2010.17391>

COPYRIGHTS

©2026 by the authors. Published by University of Science and Culture. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی